

Què escoltarem avui?

preparació per als concerts del cicle simfònic

CONCERT 7

Divendres, 25 de març de 2011, 21.30 h · Teatre Principal (Sabadell)
Dissabte, 26 de març de 2011, 19.00 h · Palau de la Música Catalana (Barcelona)

Orquestra Simfònica del Vallès
James Ross, director convidat

Sebastian Breuninger, violí

Modest Mussorgski (1839-1881)

I
Khovàntxina. Obertura

Piotr Iliitx Txaikovski (1840-1893)

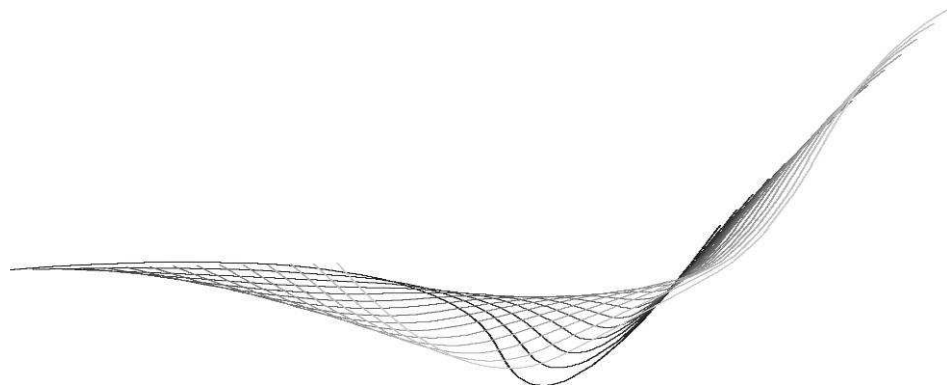
Concert per a violí i orquestra en re major,
op. 35

Nikolai Rimski-Kórsakov
(1844-1908)

II
Caprici espanyol

Aleksandr Borodin (1833-1887)

Danses Polovtsianes

Què escoltarem avui? va dirigit a tothom que desitgi saber més sobre els autors, les obres i els intèrprets que intervenen en cada un dels concerts del nostre *cicle simfònic*. Veureu com tot plegat pren el màxim sentit quan vingueu a escoltar-nos.

Al final, hi apuntem unes quantes *propostes didàctiques* per a ús dels docents, una breu llista de *fonts d'informació* que són llocs on podreu aprofundir en els temes que haurem tractat, *entreteniments* i un pont de *contacte* entre vosaltres i nosaltres.

Índex

1. Presentació
2. El programa
3. On podrem escoltar-lo?
4. Els compositors
5. Les obres
6. Els intèrprets
7. Propostes didàctiques
8. Fonts d'informació
9. Entreteniments
10. Fonts consultades
11. Contacta amb nosaltres

1 Presentació

Heu pensat mai quantes vegades la "llibertat", aquesta condició tan necessària, queda ofegada per altres circumstàncies? Aquesta temporada, en cada un dels concerts del nostre cicle simfònic hem volgut destacar la seva presència en un àmbit diferent. En el concert d'avui relacionem "llibertat" amb "ser un mateix".

La llibertat de ser un mateix

L'escriptor Stefan Zweig considerava el romanticisme com la fugida d'Occident, decebut pel fracàs dels ideals inspirats per la Revolució Francesa, cap al fons de l'abisme d'un mateix. El romanticisme intens del violí de Txaiovski, no només ens col·locarà un mirall davant d'allò que sentim, sinó que a més tindrà el meravellós detall de plantar-nos flors al jardí de les nostres emocions més inconfessables. Cada cop que el seu perfum l'embriagui no s'oblidi mai de cridar al vent tres "hurra" per Robespierre.

Per altra banda, i més enllà de les doloroses qüestions polítiques, Rússia ha intentat durant tota la seva història ser diferent. Darrera dels dictadors sanguinaris ens interessen els grans artistes del pensament: Bulgàkov, Shalamov, Solzhenitsyn, Tsvietàieva, Akhmàtova, Prokófiev, Khatxaturian, Xostakóvitx... els homes i les dones que van fer de Rússia un espai per a la nostàlgia i per a la diferència, homes i dones que van lluitar, viure i escriure contra totes les formes d'opressió, contra la tirania, per la llibertat.

Per aquest motiu ens sumem a l'Any de Rússia, per recordar la gran valentia dels artistes russos, del poble rus, dels músics de la gran terra russa.

Jordi Cos
President de l'Orquestra Simfònica del Vallès

Les cadenes de l'esclavitud només lliguen les mans: és la ment la que fa l'home lliure o esclau. Franz Grillparzer (1791-1872)

2 El programa

Orquestra Simfònica del Vallès
James Ross, director convidat

Sebastian Breuninger, violí

Modest Mussorgski (1839-1881)	I Khovànxtxina. Obertura
Piotr Ilitx Txaikovski (1840-1893)	Concert per a violí i orquestra en re major, op. 35
Nikolai Rimski-Kórsakov (1844-1908)	II Caprici espanyol
Aleksandr Borodin (1833-1887)	Danses Polovtsianes

3 On podem escoltar aquest concert?

Divendres, 25 de març de 2011, 21.30 h · Teatre Principal (Sabadell)
Dissabte, 26 de març de 2011, 19.00 h · Palau de la Música Catalana (Barcelona)

4 Els compositors

Els quatre compositors del programa d'avui, tots ells russos i membres d'una mateixa generació, tenen relació amb l'escola russa. Per poder arribar fins a ells començarem per fer un repàs del procés de formació d'aquesta escola.

1. L'escola russa: introducció

Situació sociopolítica a la Rússia de mitjans del segle XIX

Com a conseqüència de la campanya napoleònica a Rússia de 1812, els sentiments nacionalistes del poble rus es varen disparar. Això es posà de manifest amb l'aparició d'una potent literatura russa, amb escriptors com Puixkin, Lèrmontov i Turguènev. Al mateix temps, com a reacció al conservadorisme autoritari dels tsars, varen prosperar les idees lliberals.

En entrar el segle XIX, l'imperi rus seguia ancorat en unes estructures de caire feudal que, tot mantenint la figura dels *serfs de la gleba*¹, frenaven el pas vers el desenvolupament industrial. Mentrestant, les altres nacions d'Europa havien fet una evolució gegantina.

¹ «Persones sotmeses a una determinada situació de servitud, habitual en la població camperola de l'occident medieval. El serf de la gleba estava adscrit a la terra de tal manera que, a més de no poder abandonar-la, era venut o donat juntament amb ella, com si en formés part» (segons l'enciclopèdia.cat).

Això s'evidencià amb la derrota de Rússia enfront de França i d'Anglaterra, aliades amb l'imperi Turc, a la guerra de Crimea (1853). El tsar Nicolau I de Rússia veié trontollar les bases del seu règim autocràtic i com creixien les revoltes entre els seus súbdits. L'any de la derrota (1855), amb la caiguda de Sevastòpol, va ser coronat un nou tsar, Alexandre II, que, pressionat tant pels camperols com pels intel·lectuals, es va veure obligat a promoure reformes. L'any 1861 va abolir els *serfs de la gleba*. Però no va ser suficient. Tot plegat desembocaria en la revolució bolxevic de 1917.

Situació de la música a la Rússia de mitjans del segle XIX

Aquest endarreriment de Rússia també tenia el seu reflex en el camp de la música. La gran riquesa del seu folklore encara no havia trobat la via per a desenvolupar-se en un àmbit artístic, en el sentit modern del terme.

2. Els pioners de l'escola russa

A la primera meitat del segle, dos grans compositors varen iniciar el camí vers la creació d'un art musical genuïnament rus: Mikhaïl Glinka i el seu deixeble Aleksandr Dargomijski.

Mikhaïl Glinka

Novospasskoye (regió d'Smolensk), 1804 - Berlín, 1857

És considerat el veritable pare de la música russa. Les seves obres, però especialment la seva primera òpera, *Una vida pel tsar*, varen influir poderosament en els compositors russos de les generacions que el seguien.

Biografia

Pertanyia a una família noble de província. Es va criar al camp i, de petit, les cançons dels pagesos van ser tota la música que va poder escoltar. Després va rebre una formació cultural d'alt nivell sobre llengües a Sant Petersburg. Va treballar de funcionari i cultivava la música com a pianista aficionat.

Mikhaïl Glinka,
En una litografia de l'any 1856

L'any 1834 va tornar d'un viatge a Itàlia on havia conegut l'òpera italiana de prop i havia fet amistat amb Bellini i Donizetti. En aquells moments, a Rússia començava a afeblir-se l'hegemonia de l'òpera italiana i a diferents parts d'Europa estaven apareixent les noves escoles de caire nacional. Glinka va concebre la possibilitat de crear un teatre musical que inclogués elements nacionals russos, tant en la temàtica com en l'estil musical.

D'acord amb aquestes idees, va compondre la seva primera òpera, *Una vida pel tsar* (1836), que va estrenar amb un èxit tan clamorós que el tsar Nicolau I el va nomenar director de la capella musical imperial. Aquesta òpera constitueix una obra fonamental dins de la història de la música russa. Contràriament, l'estrena de la seva segona i darrera òpera, *Ruslan i Liudmila* (1842), amb un argument basat en un poema de Puixkin², va tenir molt mala acollida.

² **Aleksandr Puixkin** (Moscou, 1799- Sant Petersburg, 1837). Poeta i novel·lista rus, considerat el fundador de la literatura russa moderna i el millor poeta rus. Va ser el primer en fer ús de la llengua russa en l'àmbit literari. El personal estil narratiu que va crear va influir en molts dels grans literats i compositors de Rússia que el seguien.

Obra

A part de les dues òperes que hem assenyalat, Glinka també va compondre cançons, obres per a piano, música de cambra i obres simfòniques. Cal destacar la fantasia simfònica *Kamarinskaya* (1848), basada en dues cançons populars russes, una altra obra fonamental per la música del seu país.

Aleksandr Dargomijski

Tula (Rússia), 1813 – Sant Petersburg, 1869

Considerat, juntament amb Glinka, com l'altre pare de la música russa, va tenir molts punts de coincidència amb aquest compositor. També es va proposar crear un teatre musical genuïnament rus.

Aleksandr Dargomijski, retratat pel pintor Konstantin Makovsky l'any 1869

Però en això pensava que calia anar més enllà d'allò que proposava Glinka: creia que la veritable expressió dramàtica només es podia aconseguir amb una perfecta identificació entre el llenguatge musical i el llenguatge parlat. Va dur aquesta idea al seu punt culminant, amb gran èxit, en la seva darrera òpera, *Kàmenni gost* (*El convidat de pedra*). En ella trenca amb totes les convencions del gènere operístic, i utilitza una espècie de declamació melòdica, com un recitatiu líric que inclou cançons, on el text i l'entonació musical es fusionen íntimament. Amb això, no només va donar un nou impuls al teatre musical rus, sinó que va encetar nous camins del tot originals i avantguardistes.

Biografia

Era membre d'una família de terratinents rics. Va ser funcionari estatal i tota la vida es va considerar a si mateix com un músic aficionat.

Com Glinka, va anar a viure a Sant Petersburg i va participar en la vida cultural de la ciutat. L'any 1833 va començar a estudiar com a alumne seu. També com ell, va viatjar per Europa i va conèixer les principals figures musicals del moment. El seu saló, punt de trobada d'artistes i intel·lectuals, va jugar un paper important en la formació de l'escola russa.

Obra

Igual que Glinka, es va sentir fortament inspirat per la poesia de Puixkin, en la qual es va basar per a elaborar l'argument d'algunes de les seves òperes: *Rusalka* (1856) i *Kàmenni gost* (*El convidat de pedra*) (1860).

3. El Grup dels Cinc

Si bé els primers i fonamentals passos en la creació d'una escola musical russa els varen donar Glinka i Dargomijski, qui donà popularitat i originalitat al moviment fou un grup de joves compositors, en els inicis autodidactes i aficionats: el Grup dels Cinc.

Els membres del grup es varen anar aglutinant a l'entorn de la forta i atractiva personalitat de Mili Balàkirev (1837-1910), a qui varen conèixer en les trobades musicals al saló de Dargomijski, i a l'escola de música gratuïta i independent que Balàkirev va fundar l'any 1862. El grup el formaren, a més de Balàkirev, César Cui (1835-1918), Modest Mussorgski (1839-1881), Nikolai Rimski-Kórsakov (1844-1908) i Aleksandr Borodin (1833-1887).

Aquests cinc amics varen trasbalsar l'ambient musical conservador amb la seva incansable activitat. En principi tenien en contra tant els crítics com les institucions musicals oficials, fundades per Anton Rubinstein (1829-1894) en la línia de l'escola alemanya. Probablement no haurien arribat gaire lluny si no fos per l'empenta a tota prova de Balàkirev, i pel suport implacable d'un crític que en aquells moments tenia una extraordinària influència, Vladimir Stassov (1824-1906). Va ser ell qui els va donar la consciència de ser un grup i els va batejar.

Un altre fet que va ajudar a donar-los un gran impuls va ser la descoberta que van fer d'Hector Berlioz (1803-1869), a qui consideraven com un profeta³.

Mili Alexeïvitx Balàkirev

Nijni-Nóvgorod, 1837 – Nijni-Nóvgorod 1910

Va ser el fundador i l'ànima del Grup dels Cinc. Per la seva energia i entusiasme i pels seus grans coneixements de la música russa i de les tècniques de composició occidentals, se'l pot considerar com un dels puntals en la formació de l'escola musical russa. Va tenir una gran influència sobre els compositors compatriotes seus. La qualitat de les seves composicions és desigual. És l'únic del Grup dels Cinc que no va compondre cap òpera.

Mili Balàkirev l'any 1860

Biografia

Va rebre les primeres lliçons de música de la seva mare i després estudià a l'institut de música de la seva ciutat natal.

Més tard, un ric mecenes, gran coneixedor de l'obra de Mozart i de Beethoven, li donà accés a la seva biblioteca de música i el col·locà com a ajudant d'un organitzador de concerts privats. L'any 1855 li va presentar Glinka i, com a conseqüència d'aquesta trobada, Balàkirev decidí abandonar els estudis de ciències exactes que estava duent a terme i es dedicà a la música.

L'any 1862, va fundar una escola de música gratuïta i independent on donava classes. Dins del Grup dels Cinc, donava classes a alguns dels seus companys, supervisava el seu treball i organitzava els concerts.

En els primers temps del grup, Balàkirev, dotat d'una gran capacitat d'assimilació musical però amb una feble preparació, fet que dissimulava amb gran habilitat, tenia subjugats els altres membres del grup i els adoctrinava amb entusiasme en les seves teories sobre l'espontaneïtat i el refús de tot tipus d'estudis, sobre la falta d'interès de les obres de Haydn, de Mozart i de Bach, i sobre el gran valor de Schumann i dels últims quartets de Beethoven.

Durant uns viatges, principalment pel Caucas, va descobrir els tresors de la música folklòrica russa i recollí moltes melodies. Emprengué l'edició completa de les obres de Glinka. Desenvolupà una brillant carrera com a pianista i dirigí nombroses formacions corals i orquestrals.

³ L'any 1867, aquest músic francès va anar a Sant Petersburg per dirigir les seves obres, i va tenir tan bona acollida que va acabar tenint més influència a Rússia que al seu propi país. Influencià especialment Rimski-Kórsakov i també Mússorgski.

L'any 1883 va ser nomenat director de la Capella Imperial, amb Rimski-Kórsakov com a assistent. Va patir una greu malaltia que li deixà com a seqüeles migranyes i molèsties nervioses de per vida, però va seguir sempre treballant.

Obra

La seva producció comprèn dues simfonies, dos poemes simfònics russos, *Obertura espanyola*, *Obertura txeca*, dos concerts per a piano i orquestra, nombroses obres per a piano, i música vocal (nombroses melodies, cors i cants religiosos). Avui en dia només s'interpreten *Islamey*, fantasia virtuosística per a piano basada en danses del Caucas i d'Armènia, i algunes melodies sobre poemes de Lèrmontov.

César Cui

Vílnius, 1835 – Sant Petersburg, 1918

De professió militar i expert en fortificacions, la seva ploma esmolada va fer que assumís el paper de portaveu del Grup dels Cinc. També va exercir la crítica musical. Com a músic se'l considera el més discret del grup. Autodidacte i aficionat, el seu estil, amb tendència al sentimentalisme, pot semblar no gaire original.

Va compondre onze òperes, quatre suites per a orquestra, més de tres-centes melodies i nombroses peces per a piano.

César Cui l'any 1870

Nikolai Rimski-Kórsakov

Tikhvin, 1844 – Lyubensk, 1908

Junt amb Modest Mussorgski i Aleksandr Borodin, són els tres compositors del Grup dels Cinc que varen aportar una obra musical realment interessant. És del tot extraordinari el grau de perfecció tècnica que va assolir, en especial en la instrumentació, comparable a la de Berlioz i de Ravel, partint d'una formació bàsicament autodidacta. Va realitzar a la perfecció l'ideal de Glinka de fusionar les tècniques de composició occidentals amb la inspiració russa. Mestre en la descripció de la natura, el seu estil és flexible, fantasiós, colorista i, per damunt de tot, rus. Va revisar, acabar i orquestrar moltes de les obres dels seus companys, i gràcies a ell les podem escoltar avui en dia.

Biografia

La seva família formava part de la noblesa de província i, tal com s'estilava en aquell ambient, li varen ensenyar música. La seva mare l'inicià en el piano. Els cants dels monjos d'un monestir proper a casa seva van deixar una forta empremta en el seu record.

Als dotze anys, seguint la tradició familiar, va ingressar a l'Escola Naval de Sant Petersburg. El poc temps que li quedava lliure el dedicava amb cos i ànima a la música (piano i violoncel). Va assistir a una representació de *Una vida pel tsar*, de Glinka, i va quedar tan impressionat que se li reafirmà la seva gran vocació musical.

Tenia uns divuit anys quan va conèixer Balàkirev, uns set anys més gran que ell, i va quedar captivat per aquella personalitat "enigmàtica, contradictòria i atractiva". Estimulat per Balàkirev, va emprendre la composició de les seves primeres obres amb una notable manca de preparació.

Poc després es va graduar d'oficial de marina i es veié obligat a fer un creuer de tres anys. Quan va tornar, va estrenar amb gran èxit algunes obres que havia estat treballant durant el viatge, i va descobrir la seva excepcional facilitat per descriure coses amb la música. En

aquella època, compaginava les seves obligacions matinals a la marina amb la música. Assistia a l'escola de Balàkirev i a les reunions del Grup dels Cinc. Va compondre obres sobre temes russos.

Als vint-i-cinc anys va començar a independitzar-se del despotisme dogmàtic de Balàkirev. Va ajudar-lo a aconseguir-ho el fet que l'any 1871 el proposessin per a la càtedra de Composició al conservatori de Sant Petersburg. Conscient de la seva manca de preparació, es va llançar a un estudi intensiu de la tècnica musical, especialment de la fuga i la direcció d'orquestra. L'any 1872 es va casar i l'any següent va deixar la seva feina a la marina —tot i això, va acceptar el càrrec d'inspector de les bandes de música d'algunes de les flotes russes, càrrec que exerciria fins l'any 1884 i li donaria l'oportunitat de conèixer a fons els instruments de vent. La disciplina de l'estudi va fer que el seu estil es tornés acadèmic i una mica pedant. Per sort, la revisió detallada de les obres de Glinka, que la germana d'aquest compositor els va encomanar a ell i a Balàkirev per tal de publicar-les, li va resultar una inestimable font de coneixement i un estímul que el van dur a la maduració del seu estil.

Nikolai Rimski-Kórsakov

L'any 1882 va conèixer el ric mecenes Mitrofan Beláiev, que l'any 1886 crearia una editorial de música dedicada a la música russa i el cicle anual dels Concerts Simfònics Russos. En els dos projectes va donar a Rimski-Kórsakov un paper clau. Això el va portar a dirigir música russa a l'Exposició Universal de París de 1889. El gran èxit que obtingué va difondre per tot Europa l'enorme prestigi de què gaudia a Rússia, i va atraure cap a ell molts alumnes, entre ells: Glazunov, Respighi, Liadov i Stravinski, que es casaria amb una filla seva. En aquella època va compondre les seves obres més madures.

L'any 1883, el Tsar Alexandre III va nomenar Balàkirev com a director de la Capella Imperial, però aquest acabà descarregant la responsabilitat sobre Rimski-Kórsakov, que va veure la necessitat de millorar el mètode d'ensenyament musical i amb aquesta intenció va escriure alguns tractats pedagògics.

Va morir l'any 1908 d'una angina de pit.

Obra

- Quinze òperes (entre elles, *Sniegourotxka*, *El gall d'or* i *La llegenda de la ciutat invisible de Kitejé*, la seva obra mestra).
- Nombroses obres corals.
- Tres simfonies (la més destacable *Antar*), i diverses suites simfòniques (entre elles: *Caprici espanyol*, *Shéhérazade*, *La Gran Pasqua russa*).
- Un concert per a piano.
- Nombroses obres de cambra, peces per a piano i prop d'un centenar de melodies.
- Harmonització d'unes 150 cançons populars russes.
- Edició de l'obra completa de Glinka.
- Correcció i orquestració de nombroses obres de compositors coetanis com Dargomijski, Borodin i Mússorgski (*Boris Godunov*, *Una nit a la muntanya pelada*, i *Khovàntxina*, que a més d'orquestrar va haver d'acabar). Aquestes intervencions en obres d'altres autors han estat sovint qüestionades, no pas per la seva qualitat, del tot indiscutible, sinó pel fet d'haver-se desviat de la intenció original dels autors.

Modest Mussorgski

Karevo, prop de Psok, 1839 – Sant Petersburg, 1881

Figura extraordinàriament original, incompresa i aïllada en el seu temps, és una peça fonamental en la creació d'una òpera russa. Mussorgski, en la línia de l'escriptor Dostoievski, s'apuntala en el concepte de "veritat artística" que implica el rebuig de la bellesa formal: l'art ha de ser un mitjà de comunicació amb els altres.

La seva obra, en la qual predomina el gènere vocal, és un equilibri entre el lirisme i el naturalisme. En la vessant lírica es basa sovint en el folklore rus i revela una inventiva melòdica del tot genial; en la vessant naturalista (expressionista), subordina la melodia a la idea i l'expressa amb una harmonia i una instrumentació gens ortodoxes i d'una eficàcia total.

Biografia

La seva mare era descendent d'una de les famílies més antigues de l'aristocràcia russa; en canvi, el seu pare, un petit terratinent, era fill d'un matrimoni de serfs de la gleba emancipats. Ja de molt petit va ser iniciat en el piano per la mare i va escoltar les antigues rondalles russes de boca de la seva dida. Molt aviat, amb el piano, va començar a fer petites improvisacions i intents de compondre.

Va rebre una educació general molt sòlida, de tipus europeu, i va ingressar a l'Escola de Cadets de Sant Petersburg.

Va rebre una educació general molt sòlida, de tipus europeu, i va ingressar a l'Escola de Cadets de Sant Petersburg.

L'any 1856, acabats els estudis, va entrar a servir a la Guàrdia Imperial. Simultàniament, estudiava llengües i filosofia. En aquells temps era un jove molt ben plantat que freqüentava els salons elegants de Sant Petersburg. En el saló de Dargomijski va conèixer Balàkirev i el crític Stassov, i es va integrar al Grup dels Cinc.

El grup no només es preocupava per la música sinó també per qüestions com la democratització de l'art, el progrés social i l'ateisme. Mussorgski es va anar conscienciant ràpidament i, de ser un jove convencional de l'alta societat, va passar a ser un intel·lectual actiu i inconformista.

Entre 1858 i 1859 va patir unes fortes crisis depressives.

L'any 1859 va abandonar la carrera militar i es dedicà exclusivament a la música. A banda de les elementals classes amb Balàkirev, no sabia res més de l'ofici de compositor. Tot i això, treballava sense parar.

L'any 1863 va entrar a treballar a l'Administració. Va anar a viure a Sant Petersburg, en un gran apartament que compartia amb cinc altres joves artistes i intel·lectuals que tothora intercanviaven idees avantguardistes sobre art, cultura, societat, política i religió. S'autoanomenaven "La comuna". Al cap de dos anys, una greu crisi epilèptica l'obligà a aixoplugar-se a casa del seu germà gran.

L'any 1868 va tornar a treballar a l'Administració. Va compondre el primer acte d'*El casament*, òpera d'avantguarda on posava en pràctica les idees que tenia en contra de la "música pura" i a favor de la "veritat artística". Els seus amics s'enfurismaren i només rebé el suport del crític Stassov, que esdevingué el seu defensor.

Modest Mússorgski,
fotografia de l'any 1870

Aquell mateix any compongué l'òpera *Boris Godunov*, que va ser refusada pel teatre Mariinski de Sant Petersburg. Va revisar-la i després de diversos intents aconseguí que fos estrenada amb èxit l'any 1874. Les dures crítiques que rebé dels membres del Grup dels Cinc el varen ferir i es va abocar a la beguda. Entre crisis epilèptiques i d'alcoholisme va seguir treballant i es lliurà a la composició de dues noves òperes: *Khovànxtina* i *La fira de Sorotxinsi*.

Finalment, va haver d'ingressar a l'hospital militar. L'any 1881, en la nit del que ell creia ser el seu aniversari, va prendre conyac per celebrar-ho i va morir.

Obra

Caracteritza la producció de Mussorgski la gran quantitat d'obres que deixà inacabades. El seu catàleg comprèn:

- Òperes: *El casament* (1909); *Boris Godunov*, la seva obra mestra (versió revisada per ell mateix, Sant Petersburg, 1874; versió revisada per Rimski-Kórsakov, Moscou, 1898; la primera versió no seria representada fins l'any 1928, a Leningrad); *Khovànxtina* (acabada per Rimski-Kórsakov, Sant Petersburg, 1886); *La fira de Sorotxinsi* (acabada per Liadov i Karatigin, Moscou, 1913); i diversos fragments (*Salammbó* i *Mlada*) i projectes d'òpera
- Alguns cors
- Seixanta-tres melodies (obres mestres, a l'altura de l'òpera *Boris Godunov*)
- Diverses obres simfòniques
- Algunes peces per a piano (entre elles *Quadres per a una exposició*, orquestrada posteriorment per Maurice Ravel)

La lloable tasca de correcció i compleció de moltes de les obres de Mussorgski que va fer Rimski-Kórsakov tingué com a contrapartida la pèrdua de part de la seva singularitat a favor d'una bella sonoritat força més convencional. La creixent i a vegades exagerada crítica envers la seva intervenció es resolgué l'any 1928 amb la publicació de totes les obres de Mussorgski en versió original.

Aleksandr Borodin

Sant Petersburg, 1833 – Sant Petersburg, 1887

Dividit entre la ciència i la música, va compondre poc però totes les seves obres són d'una excel·lent qualitat. Les seves simfonies l'assenyalen com el més sòlid compositor nacionalista rus en aquest gènere, comparable al mateix Txaiovski i potser fins i tot més consistent.

La seva única òpera, *El príncep Igor*, obra mestra d'una factura força convencional, destaca sobretot per la bellesa de les melodies de les àries i per alguns notables fragments orquestrals, però s'hi troba a faltar el recitatiu melòdic que tan bé varen desenvolupar Dargomijski i Mussorgski.

Biografia

De les relacions extramatrimonials entre el príncep Guedeanov, descendent dels reis d'Imeretia, i l'esposa d'un metge militar, nasqué Aleksandr Borodin. Tal com era costum, li posaren el cognom d'un serf del príncep, però va ser la seva mare qui es va ocupar d'educar-lo.

Aleksandr Borodin,
fotografia de l'any 1865

Va rebre una sòlida formació general i també va estudiar francès, alemany, anglès i italià. Apassionat de la química, disciplina en la qual va arribar a ser una autoritat, es va doctorar en medicina i va perfeccionar la seva formació a la universitat alemanya de Heidelberg.

Des de molt petit va mostrar grans dots per la música, però la seva formació en aquest camp va ser autodidacta. Sempre es va considerar a sí mateix com un aficionat i, certament, va dedicar més temps a la ciència que a la música. Sabia tocar el piano, la flauta, l'oboè i el violoncel.

Era amic de Mussorgski des de 1856. L'any 1862 va conèixer Balàkirev, que el va captar amb els seus consells, i s'incorporà al Grup dels Cinc. En el curs d'un dels seus freqüents viatges per Europa va conèixer Franz Liszt, que va ser un dels seus principals valedors.

Durant divuit anys (de 1869 a 1887) va anar escrivint, de mica en mica, el text i la música de cada una de les escenes de l'òpera que seria la seva obra mestra: *El príncep Igor*. Va morir l'any 1887 quan estava a punt d'acabar-la i havent-ne pogut escoltar només alguns fragments: una infecció de còlera el va afeblir molt i, enmig d'un ball de disfresses de l'Acadèmia de Medicina, el va sorprendre un atac de cor.

Obra

- L'òpera *El príncep Igor* (acabada per Rimski-Kórsakov i Glazunov, Sant Petersburg, 1890)
- Tres simfonies (de la tercera, només en va compondre dos moviments, acabats per Glazunov)
- Un quadre simfònic: *En les estepes de l'Àsia Central*
- Dos quartets de corda i un trio amb piano
- Nombroses obres per a altres formacions de cambra
- Nombroses peces per a piano
- Nombroses cançons

També va redactar obres de caràcter científic sobre temes de química.

4. Una figura solitària dins del panorama rus

Piotr Ilitx Txaikovski

(Votkínsk, 1840 - Sant Petersburg, 1893)

De Txaikovski, aquest mestre en posar música als més variats estats de l'emoció humana, n'hem parlat ja diverses vegades en els nostres dossiers⁴. Avui tractarem en especial del seu encaix en l'escola russa.

Piotr Ilitx Txaikovski,
fotografiat entre 1880 i 1886

Txaikovski pertanyia a la mateixa generació que els membres del Grup dels Cinc, però, en pro de la seva llibertat i de la sinceritat del seu art, no es va voler adherir ni al moviment nacionalista d'avantguarda d'aquest grup ni a la tradició conservadora.

La formació musical de Txaikovski, guiada per Anton Rubinstein dins la tradició alemanya, donà al seu estil un to força occidentalitzat si se'l compara amb el del Grup dels Cinc. Els membres d'aquest grup varen criticar amb extrema duresa la seva música per ser massa occidental, mentre que a Occident, principalment a Alemanya, se la considerava massa

⁴ Podreu trobar un perfil biogràfic de Piotr Ilitx Txaikovski a «Dossier Pedagògic Concert 4, 2010-11»

“eslava” (o “asiàtica”) i excessivament apassionada. Per aquest motiu, Txaikovski va ser una figura solitària. Quan Txaikovski va estrenar *Romeu i Julieta*, indiscutible obra mestra, el Grup dels Cinc varen canviar d'actitud envers ell i Balàkirev va començar a relacionar-s'hi.

Actualment, potser pel cansament produït per la sobreexplotació dels tòpics de la música eslava, a la mateixa Rússia es reivindica Txaikovski com “el més rus dels compositors”⁵.

Tot i la gran popularitat dels seus ballets i del seu primer concert per a piano, va ser, per damunt de tot, i a diferència dels altres músics russos de la seva generació, un gran simfonista, autor d'obres mestres com la *Quarta Simfonia*, la *Setena Simfonia* i la fantasia simfònica *Romeu i Julieta*.

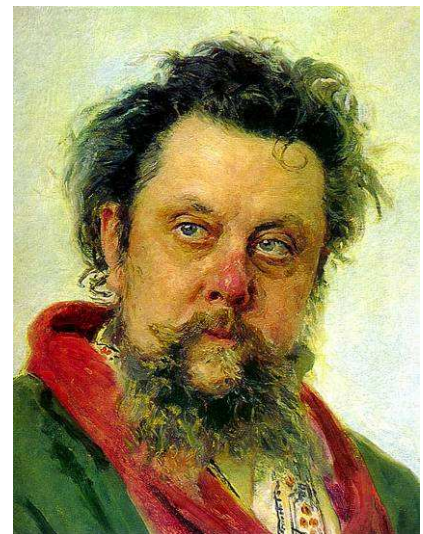
No hem d'oblidar, però, que, tal com s'estilava entre els seus coetanis, va ser també un prolífic compositor d'òperes: en compongué dotze, entre elles *Eugeni Onegin* i *Pikovaia Dama* (*La dama de piques*). Aquestes òperes contenen moments de música romàntica de gran bellesa, però el seu interès dramàtic es considera menor que el de les òperes dels compositors del Grup dels Cinc.

5 Les obres

Khovàntxina. Obertura Modest Mussorgski (1839-1881)

Khovàntxina és el títol d'una de les quatre òperes complertes de Mussorgski. La va iniciar quan encara no tenia els quaranta anys (pels volts de 1873) i es trobava en un estat de soledat, desqualificat pels seus amics del Grup dels Cinc i criticat per Stassov. Ja no vivia amb Rimski-Kórsakov, que s'havia casat. Angoixat, s'anava abandonant cada cop més a la beguda.

L'obertura —també anomenada “introducció” o “preludi”— de *Khovàntxina* es basa en una senzilla melodia, dolça i lírica, a ritme d'*andante tranquillo*, constituïda per dues idees melòdiques molt relacionades entre sí, que es van alternant, enllaçades per fantasioses transicions, per crear un procés que agafa intensitat a la part central i després es va esvaint fins a l'extinció. El constant relleu entre els diferents instruments de vent i les seccions de corda, amb la presència del so eteri de l'arpa, forma un subtil mosaic de timbres: just el contrari d'una obertura brillant i enèrgica.

**Modest Mússorgski, l'any 1881,
retratat per Ilya Repin (1844–1930)
poc abans de morir**

El llibret de *Khovàntxina* el va escriure el mateix compositor a partir d'un tema suggerit per Stassov. Tal com li agradava a Mussorgski, tracta un episodi de la història de Rússia amb vigència encara en el present. Explica com el príncep Ivan Khovanski (d'aquí deriva el títol

⁵ Si bé és veritat que d'una banda la seva expressió, barreja de fatalisme i de sentimentalisme, respon força bé al que se sol entendre per “ànima eslava” i en les seves obres sovint incorpora elements del folklore rus, d'altra banda la seva bona assimilació dels clàssics —Mozart li encantava— fa que se'l pugui inscriure amb tota naturalitat dins del corrent de la música europea occidental del segle XIX.

de l'obra), al capdavant dels "antics creients" es revolta contra les innovacions litúrgiques imposades pel tsar Pere el Gran a través del patriarca Nikon (1605-1681). La Revolta és aplacada i molts dels insurrectes, enduts pel fanatisme religiós, organitzen suïcidis col·lectius, sovint llançant-se a grans "fogueres purificadores".

Mussorgski compongué pràcticament tota l'òpera en versió per a cant i piano, i va ser Rimski-Kórsakov qui, després de la mort de l'autor, la completà i en va fer la instrumentació. A pesar d'això i del freqüent recurs al folklore de Rússia, l'obra té l'indiscutible segell personal de Mussorgski.

S'estrenà al teatre Mariinski de Sant Petersburg l'any 1886⁶.

Concert per a violí i orquestra, en re major, op. 35

Piotr Ílitx Txaikovski (1840-1893)

Aquest concert, l'únic que va compondre Txaikovski per a violí, és un dels més populars per a aquest instrument. Escrit en un estil romàntic i expressiu, presenta una notable dificultat per a l'interpret.

Va ser compost l'any 1878, quan Txaikovski acabava de completar la seva òpera *Eugeni Onegin*, escrita just després de la *Quarta simfonia*.

Aquell any, després de l'intent de suïcidi provocat pel desastre del seu matrimoni, Txaikovski va anar a restablir-se a la vora del llac Lemán, a Suïssa. L'acompanyava el seu jove amic i alumne de composició, el violinista Iósif Kotek. Junts es distreien tocant peces per a violí i piano. Inspirat per la circumstància i assessorat pel seu amic, Txaikovski va emprendre la composició d'aquest concert per a violí. Al cap d'un mes ja el tenia enllestit. El segon moviment va ser considerat fluix pel seu germà Modest i per Kotek. Més endavant, Txaikovski el va revisar de dalt a baix⁷.

El compositor va dedicar el concert al gran violinista Leopold Auer, que va refusar estrenar-lo al·legant que era impossible de tocar. Finalment, l'any següent (1879), va ser estrenat a Viena pel violinista Adolf Brodski i Txaikovski, agraït, li'l va dedicar. Aquell dia la resposta del públic va ser molt freda. Brodski tornà a interpretar l'obra en altres ocasions i aconseguí convertir-la en un dels concerts de violí més apreciats pel públic.

El concert està integrat per tres moviments:

- 1 – Allegro moderato
- 2 – Canzonetta: andante
- 3 – Finale: allegro vivacissimo

El mateix autor, l'any 1878, en va fer una transcripció per a violí i piano.

⁶ L'any 1913 s'estrenà a París una nova revisió de l'original feta per Stravinski i Ravel, i l'any 1959, a Leningrad, una altra duta a terme per Shostakovitx.

⁷ Una versió de l'original del segon moviment va ser recuperada posteriorment per l'autor com a primera de les tres peces de la seva obra per a violí i piano *Souvenir d'un lieu cher*.

Caprici espanyol (*Capriccio spagnolo*)

Nikolai Rimski-Kórsakov (1844-1908)

L'obra es basa en diversos temes espanyols, quasi tots amb caràcter de dansa⁸. Va ser composta l'any 1887, en plena maduresa artística de Rimski-Kórsakov. Constitueix una veritable exhibició del virtuosisme del compositor en l'art de la instrumentació.

L'obra, que té una part molt destacada per a violí solista⁹, està constituïda per cinc seccions que es toquen enllaçades:

1 - **Alborada** (albada). Ball festiu que celebra la sortida del sol.

2 - **Variations** (variacions). Variacions sobre un tema exposat inicialment per les trompes i després per altres instruments solistes i altres seccions de l'orquestra.

3 - **Alborada** (albada). Reexposició de la primera secció, amb algunes diferències en la tonalitat i la instrumentació.

4 - **Scena e canto gitano** (escena i cant gitano). Està constituïda per cinc seccions. En cada una d'elles, sobre un fons rítmic d'instruments de percussió, evoluciona un instrument solista diferent (1: trompes i trompetes; 2: violí; 3: flauta; 4: clarinet i 5: arpa). En un cert moment, els violins (amb la indicació "quasi guitarra") i els violoncel·ls imiten unes guitarres.

5 - **Fandango asturià**. Dansa animada pròpia d'Astúries. Acaba amb una coda: nova reexposició del tema d'*Alborada*, però amb un ritme més viu, que tanca l'obra.

Nikolai Rimski-Kórsakov
amb el seu uniforme de la
força naval russa (1866)

Danses Polovtsianes

Aleksandr Borodin (1833-1887)

Les *Danses Polovtsianes*, juntament amb l'*Obertura*, són dos dels fragments musicals més espectaculars de l'única òpera que va compondre Borodin, *El príncep Igor (Kniaz Igor)*, considerada la seva obra mestra. Aquests dos fragments s'interpreten sovint com a peces independents.

Borodin va partir d'un grup de melodies populars de caràcter oriental¹⁰ i les va combinar per formar aquest quadre musical brillant i acolorit, extraordinari per la seva força rítmica. L'orquestració és, un cop més, de Rimski-Kórsakov¹¹. La versió original inclou parts per a cor, però quan s'interpreta com a peça independent se sol fer en versió instrumental. En aquesta forma l'escoltarem en el nostre concert.

⁸ En el gran creuer de tres anys que va fer Rimski-Kórsakov com a oficial de marina va poder conèixer i recollir melodies de llocs molt diversos. De la península Ibèrica va visitar el port de Cadis.

⁹ Sembla que la intenció inicial del compositor era escriure una fantasia per a violí i orquestra.

¹⁰ L'adjectiu "oriental", des de la perspectiva russa d'aquell moment, es referia a la cultura turcomongol.

¹¹ Borodin només instrumentà una quarta part de l'òpera. Després de la seva mort, Rimski-Kórsakov i Glazunov varen completar la partitura a partir dels esborranys que l'autor havia deixat. Però varen deixar d'utilitzar una cinquena part de la música composta per Borodin, i a més, varen alterar l'ordre d'algunes escenes. Posteriorment, als anys 1933 i 1974, es varen fer noves versions en un intent de d'apropar-se més al projecte original, encara que era una empresa difícil ja que Borodin havia anat fent sobre la marxa i no va deixar un guió general clar.

Vestuari per a l'òpera *El príncep Ígor*, dissenyat l'any 1930 per Ivan Bilibin (1876–1942)

El príncep Ígor

Yaroslavna, esposa d'Igor

Noia polovtsiana

L'escena que il·lustren *Les Danses Polovtsianes* forma part del segon acte de l'òpera. Ens trobem a l'any 1185. El Khan¹² dels invasors polovtsians¹³ acaba de derrotar l'exèrcit rus i ha fet presoner el seu cap, el príncep Ígor¹⁴. Per tal d'impressionar Ígor i preparar el terreny per a una possible aliança amb ell, organitza un gran banquet. El llibret textualment indica: "Entren músics i membres del seguici. Homes, dones i noies s'uneixen en el cant i les danses; competeixen entre ells desafortadament i amb entusiasme".

La dansa s'estructura en un seguit de seccions contrastades, on es van combinant la *Dansa lliscant de les donzelles*, la *Dansa salvatge dels homes*, la *Dansa dels joves* i la *Dansa general*.

6 Els intèrprets

Sebastian Breuninger, violí

Sebastian Breuninger va estudiar violí amb Max Speermann, Rosa Fain i Thomas Brandis.

Als 17 anys va rebre una beca de L'Studienstiftung des Deutschen Volkes (Fundació Acadèmica del Poble Alemany) i el mateix any va guanyar el Concurs Nacional

¹² **Khan** o **Kan** o **Jan** o **Han** (del mongol *ja'an*) és un títol turcomongol que significa "màxim governant".

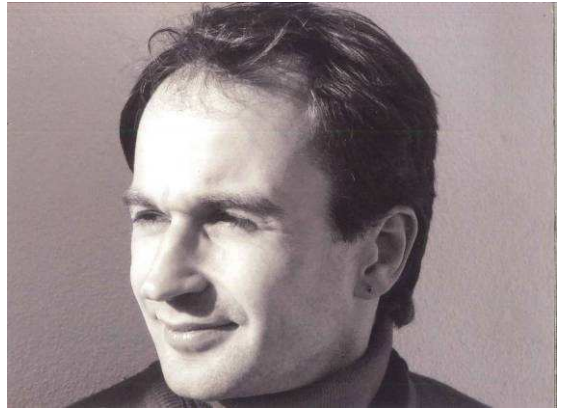
¹³ Els **polovtsians** eren un poble nòmada de llengua turca que emigrà a Sibèria durant el segle XI. De retorn, en arribar al riu Volga varen topar amb les tropes russes. A finals del segle XII i principis del XIII, sota la pressió dels tàrtars, prosseguien la migració i una part d'ells s'assentà a les conques dels Carpats.

¹⁴ La realitat és que Ígor era un príncep sense importància d'un principat minúscul. Però la seva llegenda estava de gran actualitat en el segle XIX a Rússia. Se'l considerava un exemple per combatre la falta d'adhesió als ideals de la nació russa. Tant els fets com els personatges que apareixen a l'òpera són fets i personatges històrics que varen tenir una existència real.

d'Institucions Musicals alemany. També va obtenir un premi en el Concurs Internacional de Música de Cambra de 1991 a Illzach (França).

Els anys 1992 i 1993 va ser primer violí de la Düsseldorf Ensemble for Modern Music, i als 21 anys ja era membre de ple dret de la filharmònica de Berlín.

El 1966 va guanyar el concurs Gyrfas de Berlín i aquell mateix any es va convertir en primer violí de la Deutsches Symphonie-Orchester de Berlín. També aquell any es va fundar el Breuninger Quartett, que apareix regularment a la Berliner Philharmonie i produeix molts enregistraments en CD amb l'etiqueta de la IPPNW (Federació internacional de metges per a la prevenció d'una guerra nuclear).

Sebastian Breuninger

El 1999 va guanyar el premi de la Fundació Mozarteum al Concurs Internacional Mozart de Salzburg.

El 1999 va guanyar el premi de la Fundació Mozarteum al Concurs Internacional Mozart de Salzburg.

Des del 2001 ocupa el lloc de primer violí de la Gewandhausorchester de Leipzig, i des del 2004 ensenya violí i música de cambra a la Hochschule für Musik "Felix Mendelssohn-Bartholdy" de Leipzig.

Ha aparegut com a solista en orquestres dirigides per Herbert Blomstedt, Andrei Boreiko, Dennis Russell Davies, Dimitri Kitajenko, Andrew Manze, Kent Nagano, Trevor Pinnok i Eiji Oue, i com a director-solista amb l'Ensemble Oriol Berlin.

James Ross, director convidat

Nascut a Boston, es graduà a la Universitat de Harvard el 1981. Tot compatibilitzant-ho amb la plaça de trompa principal a la Gewandhausorchester de Leipzig, fet que el convertí en el primer americà en els dos segles i mig d'història de la formació, inicià els estudis de direcció sota el guiatge de Kurt Masur a Leipzig. També tingué com a professors Otto-Werner Mueller, Seiji Ozawa i Leonard Bernstein.

James Ross

Els darrers vint anys ha estat director convidat de la Gewandhausorchester, Simfònica d'Utah, Simfònica de Galícia, Simfònica de Tenerife i Neubrandenburger Philharmonie, entre d'altres.

Director musical de la Yale Symphony Orchestra en el període 1990-1994 i ajudant de direcció de William Christie en la formació amb instruments d'època Les Arts Florissants de París, també ha exercit la docència a la Universitat de Yale, al Curtis Institute of Music i als col·legis de Haverford i Bryn Mawr, i com a convidat, a la Facultat Toho School de Tòquio.

Actualment és director d'activitats orquestrals i professor associat a la Universitat de Maryland, a més de continuar la seva tasca com a director artístic al National Orchestral Institute.

Orquestra Simfònica del Vallès

L'Orquestra Simfònica del Vallès (OSV) va néixer l'any 1987 en el si de l'Associació d'Amics de l'Òpera de Sabadell. Un any més tard es convertí en l'única orquestra simfònica de l'Estat espanyol organitzada empresarialment com a societat anònima laboral, en la qual els seus músics i treballadors són alhora els propietaris i els accionistes.

Aquest funcionament peculiar, absolutament pioner al nostre país, converteix l'OSV en una orquestra molt especial, una orquestra que viu, com cap altra, del seu públic, dels seus concerts, de la seva qualitat...

La seva intensa activitat —més de cent actuacions l'any— se centra, per un costat, a la ciutat de Sabadell, on l'OSV realitza la seva temporada de concerts simfònics i és alhora l'orquestra titular del cicle Òpera a Catalunya, i, per l'altre, al Palau de la Música Catalana, on s'ha consolidat el seu cicle Concerts Simfònics al Palau amb deu concerts anuals.

Com a reconeixement a la seva tasca de difusió i divulgació de la gran música simfònica, l'any 1992 rebé el Premi Nacional de Música, atorgat per la Generalitat de Catalunya.

L'Orquestra Simfònica del Vallès és membre de l'Asociación Española de Orquestas Sinfónicas (AEOS), l'associació que aplega les orquestres professionals espanyoles.

L'OSV està patrocinada per Fundació Banc Sabadell, Unnim Obra Social, Ajuntament de Sabadell, Establiments Viena i Bardet Grup, i rep el suport del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i de l'Institut Català de les Indústries Culturals.

Han estat directors titulars de l'orquestra: Albert Argudo, del 1988 al 1992; Jordi Mora, del 1993 al 1997; Salvador Brotons, del 1997 al 2002; Edmon Colomer, del 2002 al 2005; i David Giménez Carreras, del 2006 al 2009. En l'actualitat, n'és el director titular Rubén Gimeno.

Rubén Gimeno, director titular de l'OSV

Des de la temporada 2009-10 és el director titular de l'Orquestra Simfònica del Vallès. Abans, durant gairebé una dècada, havia estat director de la Joven Orquesta de la Sinfónica de Galicia, càrrec que compaginava amb una plaça de violinista a l'Orquesta Sinfónica de Galicia.

Es va iniciar en la direcció d'orquestra de la mà del director nord-americà James Ross, i es va graduar a la Universitat de Maryland (EUA). Tot seguit, estudià al Conservatori d'Estocolm amb Jorma Panula. També va rebre classes dels mestres Alan Gilbert, Esa-Pekka Salonen, Jukka Pekka Saraste i Leonard Slatkin.

Ha col·laborat com a director convidat amb la majoria de les orquestres espanyoles, i, fora de la Península, amb la Noorokoping Symphony Orchestra, la Gavle Symphony Orchestra, l'Orquestra de Cambra de Ginebra, l'Orquestra de l'MMCK (Japó) i l'Orquestra Nacional de Colòmbia. Ha dirigit solistes de gran nivell, com Dmitri Sitkovetski, Fazil Say, Kirill Gerstein i María Bayo.

En l'àmbit de la lírica, ha dirigit les noves produccions del Teatro Campoamor d'Oviedo: *Marina*, *La Gran Vía* i *Agua*, *azucarillos y aguardiente*. Recentment, ha dirigit *Cádiz*, de Chueca, amb l'Orquestra Sinfónica de Galicia.

Els seus compromisos més immediats inclouen un enregistrament amb la Sinfónica d'Euskadi per a una col·lecció, del segell Claves, dedicada als compositors bascos.

7 Propostes didàctiques

1) Podeu escoltar l'obertura de l'òpera *Khovàntxina*, de Modest Mussorgski, i anar apuntant en un paper els diferents instruments i seccions orquestrals que van interpretant successivament la melodia o fragments d'ella. Podeu observar la riquesa de combinacions tímbriques que apareixen.

2) Podeu escoltar l'obertura de *Khovàntxina* una segona vegada, i intentar identificar les dues idees melòdiques principals i diferenciar-les de les transicions (és difícil).

3) Podríeu dir el nom de tres compositors romàntics que, com Txaikovski, siguin autors de populars concerts per a violí i orquestra?

4) Podríeu explicar en què consisteix la *cadenza* (en català, "cadència") d'un concert?

5) El *Caprici Espanyol* respon a una moda entre els compositors de l'època de compondre alguna obra amb aire espanyol (per a ells, un estil exòtic). Podríeu trobar-ne un altre exemple dins del grup dels Cinc? (podeu repassar els apartats "obra" d'aquest dossier).

6) Podeu escoltar *Capriccio Espagnol* de Rimski-Kórsakov i observar el gran paper que hi juguen els instruments de percussió. Podríeu identificar quins instruments d'aquesta família hi intervenen? Fer el mateix amb les *Danses Polovtsianes* de Borodin.

7) Borodin, a l'òpera *El príncep Igor* contraposa el món occidental (els russos) al món oriental (els polovtsians). A nivell musical, per al primer s'inspira en el folklore rus i en les romances del segle XIX; per al segon, pren els melismes i escales exòtiques de la música oriental. Podeu escoltar un fragment de l'obra corresponent a cadascun dels dos móns, i observar les diferències en el seu estil melòdic. A "fonts d'informació" hi trobareu exemples.

8) Podríeu dir què és un "melisma"? I una "romança"? (podeu consultar un diccionari).

9) L'òpera *El príncep Igor* de Borodin pel seu discurs narratiu es considera més a prop de l'epopeia que del drama musical. Podríeu dir què és una "epopeia"?

8 Fonts d'informació

Informació sobre Nikolai Rimski-Kórsakov

Capriccio Espagnol: I – Alborada; II – Vaiazioni; III - Alborada. Rotterdam Philharmonic Orchestra, director David Zinman:

<http://www.youtube.com/watch?v=THN6NzZ6ABw&feature=related>

Capriccio Espagnol: IV- Scena e Canto gitano; V- Fandango Asturiano (inici a 4:37).

Director: Kirill Kondrashin (en un tempo molt ràpid):

<http://www.youtube.com/watch?v=r3wO1h3FdQI&feature=fvsr>

Informació sobre Modest Mussorgski

Khovànxtxina, Obertura. Zubin Mehta: <http://www.youtube.com/watch?v=HDAbsCsqn30>

Informació sobre Aleksandr Borodin

Danses Polovtsianes. Coreografia de Mikhail Fokine. Música: versió amb cor. Kirov Opera and Ballet. Direcció: Valery Gergiev: <http://www.youtube.com/watch?v=t8C8frqCKKg>

De l'òpera *El príncep Igor*, Acte I, 1a part i 2a part: Exemples d'ambient oriental:

<http://www.youtube.com/watch?v=2b6TTeHVzGY>

<http://www.youtube.com/watch?v=zVTakQ8Ggtk&NR=1>

Borodin. De l'òpera *El príncep Igor*, Pròleg, 2a part. Exemple d'ambient rus:

http://www.youtube.com/watch?v=m4Octl_0FAY

Informació sobre Piotr Iliitx Txaikovski

Txaikovski, *Concert per a violí i orquestra*. Jascha Heifetz, violí:

1 - Allegro moderato: <http://www.youtube.com/watch?v=JM8erHpNJ2Q>

1- Cadenza del primer moviment: http://www.youtube.com/watch?v=H7_5mFHbkuY

2 - Canzonetta: Andante: <http://www.youtube.com/watch?v=TcOmfPDtblA>

3 - Finale: Allegro vivacissimo: <http://www.youtube.com/watch?v=r1MxvCw1zJU>

Informació sobre Sebastian Breuninger, violí

Sebastian Breuninger al cicle *Gradus ad Parnassum* de l'OSV:

http://cultura.gencat.net/agenda/fitxa.asp?fitxa_id=19232&pos=19&tc=3&panell=1&Tema=T9ªi=3&ord=0

Master-class al conservatori del Liceu de Barcelona:

[http://www.conservatoriliceu.es/cgi-](http://www.conservatoriliceu.es/cgi-bin/vestibule.exe/menu?pagina=temas&subgrupo=54&grupo=52&workidioma=1)

[bin/vestibule.exe/menu?pagina=temas&subgrupo=54&grupo=52&workidioma=1](http://www.conservatoriliceu.es/cgi-bin/vestibule.exe/menu?pagina=temas&subgrupo=54&grupo=52&workidioma=1)

Informació sobre James Ross, director convidat

Entrevista a James Ross (de fa pocs anys): <http://www.riveramusica.com/esp/principal/8/19>

James Ross a la Juilliard School de Nova York: <http://www.music.umd.edu/news/post/247>

Informació sobre l'Orquestra Simfònica del Vallès

La nostra pàgina web, on també podreu trobar "Què escoltarem avui?" a l'apartat "Dossiers pedagògics", és: www.osvalles.com

Fonts d'informació generals

Accés a l'Enciclopèdia catalana: <http://www.enciclopedia.cat/>

Accés a la Viquipèdia (en català)*: <http://ca.wikipedia.org/wiki/Portada>

Accés a la Wikipedia (en castellà)*: <http://es.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Portada>

Accés a la Wikipedia (en anglès)*: http://en.wikipedia.org/wiki/Main_Page

Accés a YouTube. Pàgina web de vídeos: <http://www.youtube.com/>

Accés a Spotify: pàgina web d'arxius musicals sonors.**

<http://www.spotify.com/es/products/free/>

*El contingut a cada Viquipèdia és diferent.

** Mitjançant el seu cercador podreu accedir a moltes de les obres musicals de tots els gèneres que vulgueu escoltar. Cal registrar-se i descarregar un petit programa. La modalitat "Spotify free" és lliure i gratuïta. En el procés de registre us demanarà una "invitació", però si seguïu endavant, hi trobareu també una opció per registrar-vos sense "invitació".

9 Entreteniments

Un joc

Relaciona els compositors de la llista de la dreta amb els títols de les obres de la llista de l'esquerra:

A) Mily Balakírev (1837-1910)	1) <i>Shéhérazade</i>
B) Mikhaïl Glinka (1804-1857)	2) <i>El príncep Igor</i>
C) Aleksandr Dargomijski (1813-1869)	3) <i>Una vida pel tsar</i>
D) César Cui (1835-1918)	4) <i>La Gran Pasqua russa</i>
E) Aleksandr Borodin (1833-1887)	5) <i>Ruslan i Liudmila</i>
F) Nikolai Rimski-Kórsakov (1844-1908)	6) <i>Boris Godunov</i>
G) Modest Mussorgski (1839-1881)	7) <i>El llac dels cignes</i>
H) Piotr Ilitx Txaikovski (1840-1893)	8) <i>Eugeni Oneguín</i>
	9) <i>Kàmenni gost (El convidat de pedra)</i>
	10) <i>Khovànxtxina</i>

Solució: A→5; B→3 i 5; C→9; D→cap;
E→2; F→1 i 4; G→6 i 10; H→7 i 8

Una anècdota

Durant un temps, quan eren joves, Modest Mussorgski i Nikolai Rimski-Kórsakov varen compartir casa i això els va obligar a compartir també l'únic piano del qual disposaven. La cosa anava així: durant tot el matí i fins al migdia, Mussorgski treballava amb el piano en la composició de la seva òpera Boris Godunov. Havent dinat, marxava a treballar al Ministeri i llavors era Rimski-Kórsakov qui, havent treballat tot el matí al Ministeri Naval, s'asseia davant del mateix piano per seguir component la seva òpera *La noia de Pskov*.

(Pobre piano!)

10 Fonts consultades

Els comentaris sobre l'escola russa i els seus membres inclouen informació continguda als llibres:

“Historia universal de la música”, Tomo 2. Autor: Roland de Candé. Editorial Aguilar, Madrid, 1981

“Los dioses de la música”, volumen 4 i volumen 5. R.B.A. Realizaciones Editoriales, S. A. Editorial Planeta, S.A., 1989

“Dictionnaire des MUSICIENS”. Autor: Roland de Candé. Microcosme/Seuil, Éditions du Seuil, France, 1964

“Diccionario de la Música y los Músicos”. Autor: Mariano Pérez. Colección: Fundamentos 87, Ediciones Istmo, Madrid, 1985

Les imatges històriques procedeixen de Wikimedia Commons:

http://commons.wikimedia.org/wiki/P%C3%A0gina_principal?uselang=ca
dels apartats corresponents al nom de cadascun dels autors.

Les imatges dels vestits per a l'òpera del Príncep Igor procedeixen de Wikimedia Commons de l'apartat: “Prince Igor”

Les imatges dels nostres col·laboradors són reproduïdes amb el seu consentiment.
La imatge de James Ross és de Foto Gerard Poch

11 Contacta amb nosaltres

Si vols fer alguna observació o algun suggeriment, ens agradarà molt que ens envïis un correu a osv@osvalles.com i ens ho expliquis.

Redacció: Xavier Riba

Orquestra
simfònica
del Vallès

www.osvalles.com

Narcís Giralt, 40 . 08202 Sabadell
Tel. 93 727 03 00 . Fax 93 727 22 28

Trobareu “Què escoltarem avui” a la pàgina web de “la Simfònica”, www.osvalles.com, a l'apartat *Dossiers pedagògics* des d'on el podreu llegir, descarregar o imprimir